IACOBI SEGVERII PHILOSOPHI, ET THEOLOGI GALLI RVTHENENSIS

ORATIO

Habita Romæ in Sacello Pontificio ad Vaticanum In funere HENRICI IV. Regis Chriſtianiſsimi, quinto Kal. Iunij M. D C. X.

ROMÆ,

Ex Typographia Iacobi Maſcardi. M. DC. X.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur ſi videbitur R.mo P. M. Sacri Palatij Apoſtolici.

Cæſar Fidelis Viceſg.

Imprimatur:

F. Thomas Pallauicinus Bonon. Magiſter, & Reuerendiſsimi P.F. Ludouici Yſtella Sacri Palatij Apoſtolici ſocius, Ord. Prædicatorum.

ILLVSTRISSIMO VIRO FRANCISCO DE SAVARY DOMINO DE BREVES,

Regis Chriſtianiſſimi ad Sedem Apoſtolicam Legato.

IACOBVS SEGVERIVS S. P.

HABVI nuper, Vir Illuſtriſsime, coram Summo Pontifice, & conſeſſu ampliſsimorum Cardinalium, aliorumq. nobiliſſimorum hominum breuem Orationem de laudibus HENRICI IV. Regis Chriſtianiſsimi, quem per hoſce dies magno bonorum omnium mœrore violenta mors inuidit publicæ vtilitati. In quo genere ita verſatus ſum, vt pauca admodũ ex tanta copia delibauerim, plura enim dicere, neque temporis quod mihi conceſſum erat, breuitas patiebatur, neque dignitas loci: & certè ſingula percenſere, quæ de tanto Principe dici poſſent, opus eſſet multorum dierum. Mihi autem hæc quantumuis pauca pro tempore ſufficere viſa ſunt: nihil enim ego aliud in toto hoc negotio mihi propoſui, quàm imperata facere, & ſuperioribus obtemperare. Non deerunt qui iſta grauiore, atque ornatiore dicendi genere perſequantur, ſed qui maiori, quàm ego pietate ſit in Patriam, atque Regem repertum iri puto neminem. Vale Romæ ex ædibus S. Ludouici ad diem VII. Menſis Iunij M. DC. X.

IANI MALINFANTII THOLOSATIS AD IACOBVM SEGVERIVM.

SI quid apud ſuperos animæ lætantur, vt æquum eſt
Credere, laudari cum ſua facta vident:
Cumque ſui memores cernunt, quos viribus olim
Iuuere ingenio, conſilioque viros.
Indiges, exulta Rex inuictiſſime, noſtris
Et tua cum lacrimis gaudia iunge, precor.
Romano eloquio tua facta Seguerius auſus
Dicere, quos decuit, protulit ore ſonos.
Scilicet at triſtes quis enim niſi triſtia fundat
Verba, cui magno corda dolore tument?
Attamen hoc vnum cælo mirere neceſſe eſt,
Deſque animi grati conſcia ſigna tui.
Qui potuit tantam verborum fundere molem
Pontificem ante ipſum, purpureoſque Patres.
Cum tua mors lacrimis obſtruxerit ora loquentum
Plenaque terrifico ſint loca cuncta metu.
Nimirum dolor, & lacrimæ fecere diſertum,
Sumpſit & a populi mutua verba metu.
Omnia ſic tua mors mutauit, vt ordine verſo
Hoſti triſtia ſint Omina læta tuis.

ORA-

ORATIO.

NON dubito, Beatiſſime Pater, te acerbiſſimum doloris ſenſum percepiſſe, poſteaquam tibi renuntiatũ eſt HENRICVM IIII. Regem Chriſtianiſſimum impiorum graſſatorum, ac ſceleſtiſſimorum hominum gladijs per ſummum nefas occubuiſſe. Neque verò tu id obſcuris argumentis ſignificaſti, cum totam eam noctem, præ doloris magnitudine penè inſomnem duxeris, & vt communem totius Eccleſiæ Catholicæ parentẽ decet, tanti Principis animum Deo Opt. Max. Sanctiſsimis, & ardentiſſimis precibus commendaris. Quare nemini dubium eſſe poteſt, te commemoratione maximarum virtutum Regis Chriſtianiſſimi magnopere lætari, cupereque, vt illius memoria immortalis, æternaq. ſit, qui nihil vehementius, aut ardentius, quamdiu ſuperſtes fuit, deſiderauit, quàm vt ſacroſancta Apoſtolicæ, & Romanæ Eccleſiæ apud omnes nationes, auctoritas permaneret. Dicam ergo fretus illa tua ſolita benignitate, quam quotidiè omnes magni, minimiq. experiuntur pauca quã breuiſſimè potero de innumeris, ac propemodum infinitis laudibus HENRICI Quarti, efficiamq. præceptionibus Rhetorũ omnium valere iuſſis, ne breue admodum tempus quod ad me comparandum datum eſt, in re parum neceſſaria, aut ſuperuacanea à me conſumptum eſſe videatur. Atque ea præcipua cauſa eſt, cur de Regum noſtrorum nobilitate, ſplendore, claritate, antiquitate, Orationem mihi inſtituendam nullo modo eſſe exiſtimem, eum enim à communi ſenſu alienum atque abhorrentem eſſe oporteret, qui tot Summorum Pontificum ſanctitate & doctrina præſtantium grauiſſima teſtimonia monumentis annalium omnium, & hiſtoriarum conſignata, & perpetuata de Regum noſtrorum dignitate, ac nobilitate vocare auderet in diſquiſitionem. Certè ex ipſis potentiſſimi Regni legibus, & inſtitutis, atque ingentibus muneribus Diuina liberalitate illi conceſſis, firmiſſimum, ac certiſsimum argumentum deducere poſſe mihi videor, vt demonſtrem euidenter Regum noſtrorum nobilitatem longa, conſertaque, & nunquam interrupta maiorum ſerie ad nos vſque propagatam, ac diſſeminatam. Sed nolo

otio intemperanter abuti, præſertim in ijs rebus peruestigandis, quæ illuſtri, atque edito loco poſitæ porrigunt ſeſe, atque eminent, neque patiuntur quemquam, niſi fortè maleuolum, aut ignarũ in ſui ignoratione verſari. Maiora me, atque auguſtiora quæ in HENRICO Rege ab ineunte ætate emicuerunt, cum vera, ſolidaq. gloria coniuncta, nullisq. fortunæ caſibus obnoxia ad ſe reſpicere iubent, quibus ille memorabili in poſteros exemplo docuit, nullo modo in fallacibus ac caducis bonis acquieſcendum. Nam, vt à cultu Diuini numinis, in quo pietas familiam ducit, principium ſumam, incredibile eſt quàm magno, excelſoq. animo in eam incubuerit Rex incomparabilis, perfeceritq. adhortatione, exemploq. ſuo, vt omnes ordines, omnes ætates, in eam vnam intuerentur: id ſolum, & maximum bonum ſibi ducendum putarent, hoc verum eſſe Chriſtianorum patrimonium; cetera omnia externa, vera bona non eſſe, & plerumque ijs, qui eiuſcemodi nimiopere gloriantur ingentia detrimenta importare. Excellentem hanc eximiamq. pietatem teſtantur multa aureorum millia ſacris maiorum monumentis, templisq. toto Regno nobiliſſimis inſtaurandis, & in priſtinum ſplendorem reſtituendis, attributa, quæ ſuperiorum temporum iniuria, bellorumq. ciuilium furor diſiecerat, inflammauerat, ſolo æquauerat. Quid iam Xenodochia, aut Religioſorum hominum, vel ſacrarum Virginum Cœnobia ab illo vel inſtituta, vel magnis redditibus aucta commemorem? Quid referam adorandum Miſſæ ſacrificium trecentis Vrbibus, & eò amplius, à quibus vera religio totos quadraginta annos exulabat, ſine ferro, ſine ſanguine reſtitutum? Quid ardentiſſimum ſtudium in reducendis, & ditandis doctiſſimis, & ſapientiſſimis viris Societatis Ieſu, qui in illa atroci bellorum ciuilium tempeſtate, rectum curſum tenere non potuerant, ſed propter, neſcio quam rerum nouarum ſuſpicionẽ non ſatis firmam ſolum vertere iuſſi erant? eoq. modo ſapientiſſimè prouiſum eſt, ne deeſſent præſtantes viri, qui iuuentutis animos, quod in omni Republica maximi momenti ſemper eſt habitum, omni liberali doctrina excolerent, & probis atque incorruptis moribus, ad omnem virtutem & humanitatem informarent. Quin etiam ſcriptis perſæpè litteris ad Turcarum Imperatorem, ab eo tandem obtinuit, vt iiſdem Patribus Societatis, Conſtantinopoli, in Vrbe totius Orientis Principe, nobile Collegiũ extrueretur, eaq. ratione Chriſtiana religio, quæ in illis partibus ferè pro-

rè proſtrata, atque afflicta iacet, erigeretur, pietateq. & eruditione qua plurimum poſſunt apud omnes viri illi Sapientes confirmaretur, & ſtabiliretur. Quibus exemplis hoc perfecit, vt pluſquam ſexaginta hominum millia inter quos permulti erant primæ nobilitatis, qui ſeſe in varios, & inextricabiles peſtiferarum opinionum laqueos induerant reſipuerint, & diſcuſſa errorum caligine, veræ tandem religionis lucem aſpectarint. Cum autem Turcarum Imperator auguſtiſſimum Chriſti Seruatoris noſtri Sepulchrum dirui, atque aboleri iuſſiſſet, vaſa ſacra in profanos vſus conuerti, ædes ſacras, & Deo dicatas, ſpurciſſimis Mahometanorum ritibus contaminari, viros religioſos in compedes duci, atque in ſeruitutem redigi imperaſſet, admonitus Rex tam atrocis, & nefarij incœpti per ſuos Legatos effecit, vt quamprimum tam immane decretum reſcinderetur, honoſq. tam ſancto loco debitus in mentibus hominum magis quàm vnquàm antea gliſceret, & augeretur. Eius rei locupletem teſtem habeo Franciſcum de Breues ad hanc Sedem Apoſtolicam pro Rege Chriſtianiſſimo Legatum, qui tum quoque in Oriente legatione pro eodem Rege fungebatur. Teſtes habeo Antiſtites, & Proceres Generales Ordinis Sancti Franciſci, & ſancti Sepulchri cuſtodes, qui tam egregium facinus in obſcuro iacere minime voluerunt: ſed plurimis, & grauibus monumentis immortalitati commendarunt, eundemq. de Breues religionis Chriſtianæ in Oriente conſeruatorem, bonorum omnium perfugium, religioſorum omnium tutelam eſſe declararunt. Teſtem denique habeo omni exceptione maiorem Clementem VIII. Pontificem Maximum, & prudentiſſimum multis litteris ſcriptis res pro Chriſtiana religione ab eodem Franciſco præclarè geſtas collaudantem. Clementia vero ipſius, & humanitas tanta fuit, vt non modo ſemper admirationi noſtris, externiſq. hominibus ſemper fuerit, ſed multis etiam qui ſeſe inexpiabilibus ſceleribus obſtrinxerant ſalutaris. Quoſdam enim qui non tam ignoratione quam malorum contubernio, aut rerum potiundarum cupiditate adducti contra ipſum gladios diſtrinxerant, inſidijsq. appetiuerant, benigne, comiterq. exceptos bono animo impoſterum eſſe iuſſit cum diceret, graſſari vſque ad ſanguinem non Principum Chriſtianorum eſſe, ſed potius immanium Barbarorum, & alioqui illa humana conſilia Diuina voluntate eſſe ſuperata. Quid ego iam primum,

vlti-

vltimumq. de corporis animiq. incredibili fortitudine, & ad ſummum perducta rei militaris ſcientia HENRICI Regis commemorem? an metuo ne quis me in hoc genere verſantem, ea dicturum contendat, quæ ad turpem quandam aſſentationem propius quàm ad ipſam veritatem accedere videantur; imo vero id mihi magis metuendum eſſe pro certo intelligo, ne me ſapientes, & æqui rerum æſtimatores res maximas a maximo Rege pręclariſſime geſtas, ingenij inopia, ac tenuitate obſcuraſſe potius, & imminuiſſe quàm amplificaſſe, & Illuſtri loco poſuiſſe merito reprehendant. Vt vt ſit, mihi perſuaſiſſimum eſt, fore ſemper quam plurimos graues, & cordatos viros, qui nos antiquum illud elegantiſſimi Poetæ ſequutos approbent, in rebus magnis ſatis eſſe voluiſſe. Illud certè dubitari non poteſt admirandum quiddam atque ſingulare eſſe fortitudinem, quæ mortem, & dolorem, aliaq. horribilia, & formidoloſa contemnit, magnoq. & inconcuſſo animo eſſe iubet, in proſpera, aduerſaq. fortuna conſtanter, & æquabiliter perferenda. Itaque cum omnes rectæ animi affectiones, virtutes appellentur, hæc tanquam omnium excellentiſſima id conſecuta eſt, vt virtus ſimpliciter a viro nominaretur: atque ob eam cauſam in omnibus rebus publicis bene conſtitutis, fortiſſimis viris, ouationes, ſupplicationes, triumphi, ſtatuæ, arcus, trophæa, annuæ laudationes, ſingularia denique omnia, & diuinis honoribus proxima ornamenta decreta ſunt qualia nunquam aut perrarò reliquis virtutibus legimus attributa. Quamobrem cum olim in Græcia duæ eſſent Reſpublicæ inter ſe ſimillimæ, optimiſq. legibus, & inſtitutis temperatæ Cretenſium, & Lacedæmoniorum, vtraque id præcipue ſpectabat, eoq. referebat omnia, vt ciues quàm fortiſſimi, ac belliceſiſſimi euaderent: Ideoq. ſcripſit Plato, omnem morem Lacedæmoniorum inflammatum eſſe cupiditate vincendi, neque alio pertinebant conuiuia illa in publico, aut laborioſæ in Gymnaſijs, tum puerorum, tum virginum exercitationes, aut venationes, aut dolorum perpeſſiones quàm vt ijs in pace facilè ferendis aſſueſcerent, quæ belli neceſſitas afferre ſolet. Sed audeo dicere ſi earum duarum gentium fortiſſimi omnes viri in vnum locum conferantur, vix cum rebus ab HENRICO geſtis eſſe comparandos. Itaque quod interdum diſerti homines augendi atque amplificandi cauſa dicere ſolent, id ego poſſum hoc loco ſine mendacio dicere,

& dies,

& dies me, & vox, & latera deficient, ſi ab HENRICO geſta ſigillatim, & minutatim enumerare tentauero. Et ſanè quid attinet recenſere vobis ter collatis ſignis ab eo inimicos fuſos, fugatoſque? Centies, & quadragies pugnaſſe eum non ſine magno aliquando, & præſenti vitæ periculo? Tricies, & quinquies ingentes exercitus cum apparuiſſent, virtute militari magno contemptu depuliſſe? Trecentis vrbium, aut variorum locorum obſidionibus præfuiſſe, aut interfuiſſe, aliaq. innumerabilia, atque mirabilia præſtitiſſe, quorum laudes iiſdem regionibus quibus ſolis curſus continentur; adeò vt hoc vere dicere poſſimus HENRICI IV. ſi cuiuſuis alius quorumcumq. temporum Regis fortitudinem, & ſcientiam militarem propriam, & peculiarem extitiſſe. Laudatur atque in Coelum tollitur à veteribus omnibus, Thebanus Epaminondas; non modo rei militaris ſcientia præſtantiſſimus, ſed etiam præclararum omnium artium cognitione inſtructiſſimus, qui cum ad Mantineam fortiſſime pugnans lethale vulnus accepiſſet, vbi victoriam ſuorum eſſe intellexit, tum denique iuſſit ſibi telum, quo transfoſſus erat, de corpore educi, æquiſſimo ſe animo mori dicens, quod Patriam Imperantem Lacedæmonijs reliquiſſet, quam acceperat ſeruientem. Sed HENRICVS non tantum Patriam agro Thebano mirum quantum auguſtiorem, & ampliorem, imperantem reliquit, verum etiam Regnum longe maximum, & opulentiſſimum pace, vbiq. parta, compreſſis, atque eliſis fibris omnium contentionum, ac diſſidiorum in ea felicitate collocauit, qua neſcio an maiorem expectare debeamus. Prudentia autem ipſius, quam Ariſtoteles vere affirmat Regum atq; Imperantium eſſe propriam, æquabilitas & animi moderatio in proſperis aduerſiſq. rebus, animi magnitudo in omnibus caſibus, eadem animi quiete atque immobilitate perferendis, quas virtutes antiquiſſimi ſapientum, non vulgarium, aut quorumcunq. hominum ſed Heroum proprias eſſe voluerunt, a me prætermittentur, quia nec pro dignitate ſatis explicari poſſunt, & ſi orationem longius protraxero, videbor fortaſſe quibuſdam moleſtam, atque importunam in re parum neceſſaria prolixitatem quæſiuiſſe. De auctoritate verò HENRICI quid dicam? hic autem ne quis erret, cum de auctoritate loquor intelligi volo excellentem quandam, atque eminentem potentiam, apud Principes, & apud populos firma, & diuturna virtutis, experien-

rientiæ, & rerum præclare geſtarum opinione comparatam. Et autem, quanta in hoc Maximo Rege fuerit hominum nemini magis, quam tibi, Beatiſſime Pater, compertum, ac exploratum eſſe arbitror, vt merito ſcripſerint aliqui hiſtorici nobiles rerũ experiẽtia edocti, fuiſſe HENRICVM prouidentia quadam, & diſpenſatione Diuina electum, præſidium publicæ tranquillitatis, ornamentum Eccleſiæ Catholicæ, arbitrum Principum Chriſtianorum, ipſasq. delicias orbis terrarum. Quò magis æquum eſt Chriſtianos omnes toto orbe diſperſos cõmuni conſenſione, ac conſpiratione, deteſtabile illud atque abominandum parricidiũ, nulloque cruciatus genere ſatis expiandum, à ſceleſtiſſimis hominibus cõmiſſum exſecrari, atque deuouere, qui nullas leges, neque humanas neque Diuinas reueriti auſi ſunt in Optimum Principem tam magnis virtutibus ornatum, à Deo Opt. Max. vt tantum populum regeret conſtitutum damnatas illas, ac furiales manus inijcere. Ec-quæ vobis erat mens deſperatiſſimi ſicarij? cum inuiolabile illud corpus immaniſſimè trucidabatis? quæ furię ex tenebricoſis illis Inferni antris in mentes veſtras immigrauerant, vt in communi totius regni lætitia tam horribilia, & vel ſolo auditu reformidanda auderetis? vt totam Rempublicam Chriſtianam quæ tanti Regis ſalute, & incolumitate, magna ex parte nitebatur concuteretis? Qui culei, quæ rotæ, qui ignes, quæ ſaxa, ac robora ſatis eſſe poſſunt veſtris illis immaniſſimis facinoribus expiandis? Vere enim hoc poſſumus affirmare quo tempore perpetratum eſt atrox illud, & nefarium parricidium in procinctu fuiſſe Regem, vt cum ingenti exercitu in Germaniam traijceret, ob id maximè, vt publicam pacem, & tranquillitatem quam inter ſuos exterosq; ſemper ſtudioſè conſeruauerat, procuraret. Sed auocanda à nobis eſt tanti ſceleris atrocitas atque immanitas, & acerbiſſimus dolor, conſtantia, & virtute ſuperandus. Tu vero, Beatiſſime Pater, quem natura ipſa ad honeſtatem, temperantiam, iuſtitiam ad magnitudinem, & excelſitatem animi, ad omnes denique maximas virtutes conformauit. Qui Henricum viuentem Paterna quadam beneuolentia ſemper dilexiſti, complectere eadem Ludouicum filium Chriſtianiſſimum Regem, qui etiam ſi in ea ætate eſt, quæ cum nondum confirmata, & corroborata ſit, plurimum experientia valere non poteſt, ea tamen eſt indole, ea forma Regia atque liberali, ijs oculis quolibet iaculo penetrabilioribus, ea maieſtate, ac

ſere-